

τική ρύθμιση με την οποία να καθίστανται αγωγίμες οι προβλέψεις της, δηλαδή ο πολίτης να μπορεί να προσφύγει στη δικαιοσύνη για να εφαρμοσθεί η σύμβαση στη δική του περίπτωση και να ακυρωθούν πράξεις διακρίσεως εις βάρος του. Προς το παρόν δεν έχουν διευκρινισθεί οι κυβερνητικές προθέσεις, ούτε έχει ανακοινωθεί κάποιο χρονοδιάγραμμα εφαρμογής της ευρωπαϊκής σύμβασης για την ιθαγένεια, που υπεγράφη στο Στρασβούργο στις 6 Νοεμβρίου 1997. Τη σύμβαση δεν έχει υπογράψει η Τουρκία, η οποία όμως έχει τη νομική δυνατότητα να ζητήσει τον λόγο από την Ελλάδα, εάν κρίνει ότι στη χώρα μας παραβιάζεται η ευρωπαϊκή σύμβαση.

Στις γενικές αρχές της σύμβασης κατοχυρώνεται ότι «*κανείς δεν μπορεί να στερηθεί αυθαίρετως την ιθαγένειά του*» (άρθρο 4) και επιτάσσεται ότι «*οι κανόνες ενός κράτους-μέρους που είναι σχετικοί με την ιθαγένεια δεν πρέπει να περιέχουν διάκριση ή να περικλείουν πρακτικές που συνιστούν διάκριση βασισμένη στο φύλο, τη θρησκεία, τη φυλή, το χρώμα ή την εθνική ή εθνοτική καταγωγή*». Στη σύμβαση ρητά αναφέρεται ότι κανένα κράτος-μέρος δεν μπορεί να διατυπώσει επιφύλαξη στις διατάξεις αυτές.

Στις ειδικές διατάξεις της σύμβασης (άρθρο 7) ορίζεται ότι «*ένα κράτος-μέρος δεν μπορεί να προβλέπει στο εσωτερικό του δικαιο την απώλεια της ιθαγένειας (των πολιτών του) αυτοδικαίως ή κατόπιν πρωτοβουλίας του, εκτός από τις παρακάτω περιπτώσεις (...).* α) *Συμπεριφορά που προκαλεί βαριά ζημία στα ουσιαστικά συμφέροντα του κράτους-μέρους, β) Απουσία κάθε πραγματικού δεσμού μεταξύ του κράτους-μέρους κι ενός υπηκόου που διαμένει συνήθως στην αλλοδαπή*». Οι διατάξεις αυτές επιδέχονται επιφυλάξεων, εφόσον όμως οι ρυθμίσεις του εσωτερικού δικαίου δεν αντιβαίνουν τις γενικές διατάξεις, το αντικείμενο και τον σκοπό της σύμβασης. Στο άρθρο 10 αναφέρεται ότι «*κάθε κράτος-μέρος να ενεργεί κατά τρόπο, ώστε να αντιμετωπίζει τις αιτήσεις που αφορούν την απώλεια ιθαγένειας μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα*» και κατοχυρώνεται η αρχή των γραπτών αιτιολογημένων αποφάσεων, οι οποίες βεβαίως θα προσβάλλονται δικαστικώς. Στο άρ-

θρο 12 προβλέπεται: «*κάθε κράτος-μέρος πρέπει να ενεργήσει, ώστε οι αποφάσεις που αφορούν στην απόκτηση, διατήρηση, επανάκτηση ή απώλεια ιθαγένειας να μπορούν να αποτελούν αντικείμενο μιας διοικητικής ή δικαστικής προσφυγής, σύμφωνα με το εσωτερικό δίκαιο*».

Από την ανάγνωση της σύμβασης προκύπτει η υποχρέωση της Ελλάδας να καταργήσει το άρθρο 19. Από τις κυβερνητικές παλινωδίες δημιουργούνται υποψίες ότι αναζητούνται κουτοπόνηρες ερμηνείες, ώστε και το άρθρο να διατηρηθεί και τα προσχήματα να τηρούνται. Είναι πιθανό οι αρμόδιοι να «μαγειρεύουν» ρύθμιση που θα «καταργεί», θα απαλείφει μόνον τη λέξη «αλλογενών», ώστε η δυνατότητα αφαίρεσης της ιθαγένειας από έλληνες πολίτες να αφορά όλους ανεξαιρέτως, ώστε να μη κατηγορηθεί η Ελλάδα για διακρίσεις εις βάρος των μουσουλμάνων πολιτών. Ωστόσο η μεθόδευση αυτή θα καταρρεύσει, εάν η διοίκηση συνεχίζει να αφαιρεί την ιθαγένεια αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο από τους έλληνες μουσουλμάνους. Η πρακτική αυτή ελέγχεται ως αντιβαίνουσα τις διατάξεις της σύμβασης και οι θιγόμενοι θα έχουν το δικαίωμα προσφυγής στην ελληνική δικαιοσύνη. Υπό την προϋπόθεση βεβαίως ότι εν τω μεταξύ θα έχει κυρωθεί η σύμβαση και οι διατάξεις της θα έχουν καταστεί άμεσης εφαρμογής με τη συγκεκριμενοποίηση των άρθρων 10 και 12.

Η κατάργηση του επονομασμένου άρθρου 19, χωρίς να αναζητούνται «κατ' οικονομίαν λύσεις» που διαιωνίζουν μία πραγματικότητα διακρίσεων, επιβάλλεται για λόγους δημοκρατικής τάξης. Δεν πρέπει να εμπλακεί σε μία διεγκυστίνδα πιέσεων και αντιπιέσεων, όπως αυτή εκδηλώνεται με τα υπομνήματα «εθνικής ανησυχίας», λαϊκών και κληρικών, οι οποίοι επικερδώς εμπορεύονται την κατάσταση και, δυστυχώς, επιβάλλουν, μέχρι στιγμής, τις θέσεις τους. Οι ίδιοι επισείουν και τον κίνδυνο και της αναδρομικής κατάργησης της ρύθμισης (κι εδώ όντως υπάρχουν προβλήματα...), χωρίς να μας εξηγούν τι φοβούνται, εφόσον, κατά την εκτίμησή τους, με το άρθρο 19 στερήθηκαν την ιθαγένειά τους λίγοι έλληνες μουσουλμάνοι. Η συνέχεια στη Βουλή...

ΤΑ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ ΑΡΓΥΡΙΑ του Παναγιώτη Νούτσου

Η ΠΡΟΣΦΑΤΗ νομοθετική ρύθμιση για την «αναμόρφωση του μισθολογίου» του ΔΕΠ δεν αποτελεί μεμονωμένη ή αποσπασματική πρωτοβουλία της υπουργίας Αρσένη, αλλά συναρτάται ευκρινώς με ό,τι προηγήθηκε και ιδίως με ό,τι θα επακολουθήσει, δηλαδή με το σύνολο των ρυθμίσεων που έχει προβληθεί ως «εκπαιδευτική μεταρρύθμιση». Στο σημείωμα αυτό δεν θα αναλυθεί ό,τι περιλαμβάνει η βαρύγδουπη ονομασία των αλλαγών· απλώς θα καταδείξουμε τι συνεπάγεται η ρύθμιση αυτή της «υπηρεσιακής κατάστασης» του ΔΕΠ, εμφανώς ή όχι, για την αυτοτέλεια του Πανεπιστημίου.

Όπως είναι γνωστό, η «πλήρης και αποκλειστική απασχόληση» των πανεπιστημιακών αναδείχθηκε ως αίτημα των μεταπολιτευτικών δυνάμεων για τη ριζική γραμμή πλεύσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, εφόσον τούτο είχε διαποτισθεί από τη νέα αίσθηση των λειτουργιών του πανεπιστημιακού θεσμού που μαράζωνε στα ασφυκτικά οχήματα του νόμου του 1932. Ο Ν. 1268/1982 έδωσε, σε μεγάλο βαθμό, τη νομική πλαισίωση ενός διαφορετικού Πανεπιστημίου που όφειλε να «συντείνει στη διαμόρφωση υπεύθυνων ανθρώπων με επιστημονική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική συνείδηση» (άρθρο 1, § 2ι). Συναφώς θεσμοθετήθηκε ότι η «ιδιότητα του μέλους ΔΕΠ είναι ασυμβίβαστη με κάθε άλλη επαγγελματική απασχόληση». Η παράγραφος ωστόσο αυτή θα ίσχυε από την έκδοση του Προεδρικού Διατάγματος που θα καθόριζε τις προϋποθέσεις για την «κατ' εξαίρεση εξω-πανεπιστημιακή απασχόληση»: σε κάθε περίπτωση σήμαινε «συμμετοχή» των μελών του ΔΕΠ σε «εφαρμογές του επιστημονικού τους κλάδου», «αναγκαία για την εκπαιδευτική τους λειτουργία ή για την προαγωγή της επιστήμης στην πράξη» (άρθρο 13, §§ 6 και 7).

Το ΠΔ ουδέποτε εξεδόθη: το παρέσυρε η δίνη των διαδοχικών υπονομεύσεων του Νόμου-πλαισίου, τόσο κατά την εφαρμογή του από τα Τμήματα που είχαν άλλη αντίληψη για το «ασυμβίβαστο», όσο και από την πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Παι-

δείας που ενέδιδε σ' αυτές τις πιέσεις ή αντιστάσεις. Έτσι που ο Ν. 2083/1992, ακριβώς μια δεκαετία αργότερα, να δεχθεί απλώς κάποια άσφαιρα πυρά από τις υψηλές καθηγητικές βαθμίδες ή κάποιες επιδιορθώσεις για τα ποσοστά των φοιτητών στις πρυτανικές εκλογές. Στο θέμα πάντως που εξετάζουμε εδώ, καθιέρωσε τρεις κατηγορίες διδασκόντων: «πλήρους και αποκλειστικής» (η «ιδιότητά τους είναι ασυμβίβαστη με κάθε άλλη επαγγελματική απασχόληση»), «πλήρους απασχόλησης» («έχουν τη δυνατότητα εξωπανεπιστημιακής απασχόλησης και κατοχής έμμισθης θέσης στο Δημόσιο ή στον ιδιωτικό τομέα») και «μερικής απασχόλησης» (απ' αυτήν εξαιρέθηκαν τα Πανεπιστήμια των νομών Αττικής και Θεσσαλονίκης). Η αύξηση των αποδοχών κατά 35%, στην πρώτη κατηγορία, δόθηκε «ετεροχρονισμένα» και με μορφή απλώς επιδόματος, ενώ η διαφοροποίηση ανάμεσα στην πρώτη και τη δεύτερη κατηγορία αποδείχθηκε ρευστή και μάλλον χωρίς περιεχόμενο.

Τώρα, με το νέο νομοθέτημα ορίζεται επακριβώς η «υπηρεσιακή κατάσταση» των μελών του ΔΕΠ που εξακολουθούν βέβαια να αντιμετωπίζονται ως «δημόσιοι λειτουργοί», δηλαδή να «απολαμβάνουν λειτουργικής ανεξαρτησίας κατά την άσκηση των διδακτικών και ερευνητικών τους καθηκόντων». Μνημονεύονται ρητά οι μορφές του διδακτικού, του «ερευνητικού-επιστημονικού» και του διοικητικού έργου των δύο πια κατηγοριών, της «πλήρους» και της «μερικής απασχόλησης». Όσοι εντάσσονται στην πρώτη έχουν ένα minimum υποχρεώσεων (διαμονή στο νομό που εδρεύει το ΑΕΙ, έξι ώρες διδασκαλίας και δεκατέσσερις ώρες παρουσίας, ήτοι συνολικά τρεις εργάσιμες ημέρες) και «δύνανται μόνον» (sic) να αμείβονται από «χρηματοδοτούμενα ερευνητικά προγράμματα» ή «από κάθε είδους έργο» και να ασκούν «εξωπανεπιστημιακή υπερωριακή απασχόληση» ή οποιοδήποτε «ελευθέριο επάγγελμα» (αυτή η δραστηριότητα κατανέμεται «σε δύο ημέρες κατά ανώτατο όριο»). Οι εξωπανεπιστημιακές αμοιβές «εισπράττονται υποχρεωτικώς» μέσω του «Ειδικού λογαριασμού για την αξιοποίηση κονδυλίων του

Ιδρύματος» (το 15% έως και 30% περιέρχεται σ' αυτό). Με ξεχωριστά άρθρα αποσπφνίζεται ο τρόπος «ελέγχου» των υποχρεώσεων (ακόμη και με την επίκληση του Ποινικού κώδικα), η «αναστολή» άσκησης των καθηκόντων (για παράδειγμα η θητεία ενός ειδικού γραμματέα Υπουργείου «υπολογίζεται στο χρόνο που απαιτείται για την εξέλιξη στην επόμενη βαθμίδα») και τα «ασυμβίβαστα» (η απασχόληση σε «ιδιωτικό φορέα μη υπαγόμενο στο δημόσιο τομέα παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών», η συμμετοχή σε εταιρείες εκπόνησης μελετών ή προγραμμάτων κ.λπ.). Τέλος ορίζεται (η διάταξη μάλιστα αυτή ανατρέχει, ως προς την ισχύ της, στην 1.9.97) ότι οι «αποδοχές και τα επιδόματα περικοπώνονται κατά τις ημέρες της συλλογικής ή ατομικής αποχής από τα καθήκοντά τους (διδακτικά και εξεταστικά)».

Η ευχέρεια να μοιρασθεί το (πρωινό) εργάσιμο πενήνήμερο σε δύο μέρη, ένα μέσα και ένα έξω από το Πανεπιστήμιο, νομιμοποιεί για πρώτη φορά την «ιδιωτικοποίηση» των μελών του ΔΕΠ. Πρακτικές ετεροαπασχόλησης που ήταν γνωστές στους μηχανικούς, τους γιατρούς, τους νομικούς, τους οικονομολόγους, τους ψυχολόγους κ.λπ. αναγνωρίζονται πια ως απολύτως συμβατές με το «δημόσιο λειτουργήμα». Αυτή η νόμιμη σύζευξη «δημόσιου» και «ιδιωτικού», στο πεδίο της δραστηριότητας του ΔΕΠ, είναι μάλλον άγνωστη σε πανεπιστημια άλλων χωρών που διαθέτουν την ίδια παράδοση με τη δική μας και υπονοεί σαφώς την τελεσφόρα διεμβολή του κερδώςου Ερμή της αγοράς, με πενιχρά (αν κάποτε δηλωθούν τα σχετικά ποσά) έσοδα για τα Ιδρύματα. Σ' αυτό το κλίμα που εκτρέφει το «επιχειρηματικό» ΔΕΠ δεν πρόκειται να διευκολυνθεί η διαρκής επανεξέταση της ερευνητικής πολιτικής των Ιδρυμάτων με στόχο να μην ολισθαίνει η Επιτροπή Ερευνών σε όχημα μετατροπής τους σε ετεροχρηματοδοτούμενα κέντρα έρευνας χωρίς δυνατότητες επιλογών. Αντίστοιχα δεν προβλέπεται να εκλεγούν πρυτανικές Αρχές που θα αντισταθούν σ' αυτή τη διολίσθηση ούτε θα αποτραπεί ο κίνδυνος να μετατραπούν τα μέλη ΔΕΠ σε managers ανεύρεσης και διαχείρισης «ερευνητικών»

προγραμμάτων, σύμφωνα με πρότυπα των τεχνοκρατών που ενδημούν στις Βρυξέλες και τις οδηγίες των ομολόγων τους που στελέχωσαν τα αρμόδια Υπουργεία. Επιπλέον, δύσκολα θα θεσπισθούν κανόνες οργάνωσης και διαφανούς διαχείρισης (με εξαίρεση ίσως τον τρόπο κατακράτησης των ποσοστών που αναλογούν στον «Ειδικό Λογαριασμό») τόσο των «αναπτυξιακών» (μακρινό παρελθόν θα φαίνεται η εθελοντική προσφορά των υπευθύνων) όσο ιδίως των «επιμορφωτικών» προγραμμάτων που συχνά δεν αποκρύπτουν την πελατειακή σχέση εργοδότη και αναδόχου. Η επιτέλεση χορού δισεκατομμυρίων με ανάθεση, χωρίς δηλαδή προκήρυξη και κρίση διεκπεραιώνεται συχνά με την εκμετάλλευση άνεργων πτυχιούχων, υποψηφίων διδασκόντων ή αποσπασμένων εκπαιδευτικών. Σ' αυτή τη διεργασία «ιδιωτικοποίησης» του ΔΕΠ διαφαίνεται, με πρόσφατη εξαίρεση τις παιδαγωγικές επιστήμες, η βαθμιαία περιστολή του οικονομικού βάρους των ανθρωπιστικών-κοινωνικών επιστημών, ενώ, ως προς την πανεπιστημιακή γεωγραφία, τα Τμήματα του κέντρου θα επωφεληθούν στο έπαρκο από τις διατάξεις αυτές και αντίστοιχα οι συνάδελφοί τους στην περιφέρεια (ώσπου να εκδοθεί το ΠΔ για τα «κίνητρα προσέλκυσης, εγκατάστασης και παραμονής σε ΑΕΙ που εδρεύουν σε παραμεθόριες περιοχές») θα αρκούνται κάποτε σε ρόλους ιπτάμενων ή εποχούμενων με δύο (το πολύ) διανυκτερεύσεις μακράν των Αθηνών. Η «ιδιωτικοποίηση» των μελών του ΔΕΠ σύντομα θα συνυφανθεί με την ανάδυση ενός «συμβατικού» Πανεπιστημίου πολλαπλών ταχυτήτων, όπου θα προέχουν τα «εμπορεύσιμα» είδη (π.χ. «ειδικεύσεις» μιας χρήσης) και τα οποία μέσω κληρωτίδας θα εμφανίζονται ελκυστικά. Δεν αποκλείεται συναφώς η ολοσχερής μετακίνηση στο στενό ορίζοντα της επαγγελματικής κατάρτισης, με πολλαπλές πιέσεις που θα εδράζονται στο περιεχόμενο των εξετάσεων για μια θέση π.χ. εκπαιδευτικού στο δημόσιο σχολείο. Τούτο θα επιφέρει και την αλλοίωση της φυσιογνωμίας των Πανεπιστημίων ως πνευματικών ιδρυμάτων, στους κόλπους των οποίων (ανα)παράγεται η γνώση με τρόπο (αυτο)κριτικό. Συνολικά, τα νομοθε-

τήματα που ψηφίστηκαν έως τώρα και όσα φαίνεται ότι θα επακολουθήσουν, περιορίζουν δραστικά την αυτοτέλεια του δημόσιου Πανεπιστημίου. Τα τριάκοντα αργύρια, είτε του «αναμορφωμένου» μισθολογίου είτε της νόμιμης πια ετεροαπασχόλησης, αρκούν τάχα για την αποστράτευση των πανεπιστημιακών που οραματίζονται μια διαφορετική λειτουργία του θεσμού που εμψυχώνουν; Όπως διαβεβαίωσε κι ο ποιητής, «δυστυχώς και η Γη με δικά μας έξοδα γυρίζει».

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ «ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ» του Γιάννη Μπασλή

ΕΔΩ και δέκα τουλάχιστον χρόνια έχει γίνει συνείδηση ότι το εκπαιδευτικό μας σύστημα δεν μπορεί ν' ανταποκριθεί στις ανάγκες μιας κοινωνίας που μεταβάλλεται με ταχύτατους ρυθμούς και φυσικά δεν μπορεί να διαμορφώσει το άτομο το ικανό ν' ανταποκριθεί στις προκλήσεις του 21ου αιώνα.

Η προβληματική όμως που αναπτύσσεται για τις αδυναμίες του συστήματος και τις προοπτικές είναι αποσπασματική ή καταστροφολογική. (Ακραία περίπτωση αποτελεί ο Χρ. Γιανναράς, που έχει αναλάβει εργολαβικά το ρόλο της μοιρολογίστρας της ελληνικής εκπαίδευσης και κοινωνίας). Ελάχιστοι μελετούν και υποβάλλουν ολοκληρωμένες προτάσεις εκσυγχρονισμού του συστήματος. Οι σοβαρές προσπάθειες που από το '90 έγιναν από τους υπουργούς Παιδείας έχουν μέχρι στιγμής την ίδια τύχη, που έχουν συνήθως στην Ελλάδα, επειδή η εκπαιδευτική πολιτική συνήθως δεν είναι ούτε κρατική ούτε καν κυβερνητική. Είναι υπουργική. Κάθε υπουργός μεταρρυθμίζει και νομοθετεί ανάλογα με τις προσωπικές του απόψεις, χωρίς να δεσμεύεται ούτε από κυβερνητικά προγράμματα ούτε από τον προηγούμενο υπουργό, ακόμα κι αν αυτός ανήκει στο ίδιο κόμμα. Βέβαια κάποιες αποσπασματικές ρυθμίσεις επιβάλλονται, αλλά η μεταρρύθμιση ως ενιαία ενότητα χάνεται. Αυτή ήταν και η τύχη της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας, που οδήγησε στην ίδρυση του Κέντρου Εκπαιδευτι-

κής Τεκμηρίωσης (ν. 2377/96) και στο σχέδιο νόμου για το Εθνικό Απολυτήριο, που θα ψηφιζόταν το Σεπτέμβριο του '96. Είχε αναγγελθεί μάλιστα από τον τότε Υπουργό Γ. Παπανδρέου και η έναρξη της εφαρμογής των μέτρων το σχολικό έτος 1996-1997. Όμως ο νέος Υπουργός Γ. Αρσένης, του ΠΑΣΟΚ κι αυτός, όχι άλλου κόμματος, ανέστειλε την εφαρμογή τους, επειδή, καθώς υποστήριξε, «επιθυμούσε να δώσει το δικό του στίγμα και τη δική του κατεύθυνση στα σχετικά ζητήματα».

Το στίγμα του κ. Αρσένη δόθηκε με την ψήφιση νόμου στις 4/9/97 «Εκπαίδευση 2000. Για μια Παιδεία ανοικτών οριζόντων». Φαίνεται ότι αυτή τη φορά ο Υπουργός ή η Κυβέρνηση είναι αποφασισμένη να επιβάλει τη «μεταρρύθμιση», τουλάχιστον στο μέρος που αφορά την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, τόσο επειδή οι καιροί «οικ εισί μενετοί» όσο και επειδή θα χάσει και τα τελευταία ίχνη αξιοπιστίας που απόμειναν στη συνείδηση των εκπαιδευτικών και του κόσμου μετά τη ματαίωση της υλοποίησης του «Εθνικού Απολυτηρίου».

Θα ήθελα λοιπόν να καταθέσω κάποιες παρατηρήσεις:

1. Από τη στιγμή που εξαγγέλθηκαν τα κυριότερα μέτρα της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης (1/8/1997) ακολουθείται μια διαδικασία σταδιακής αποκάλυψης στοιχείων από το «θησαυρό» της μεταρρύθμισης. Κι η σταδιακή αυτή αποκάλυψη δεν γίνεται μόνο από τον Υπουργό αλλά και από τον Υφυπουργό, τον Πρόεδρο του Π.Ι. και τον Πρόεδρο του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας. Μόνο που ο καθένας λείει τα δικά του. Ο τρόπος αυτός δημιουργεί μια σύγχυση σ' όλους μας. Οι υπεύθυνοι, όταν μιλούν για τα στοιχεία της μεταρρύθμισης, φαίνεται ν' απευθύνονται πιο πολύ σε καταναλωτές ψηφοφόρους παρά στους εκπαιδευτικούς που αναζητούν συγκεκριμένα μέτρα που πρέπει αυτοί να υλοποιήσουν στο σχολείο. Επόμενο είναι να κυριαρχεί η καχυποψία και η απογοήτευση. Η τακτική αυτή δείχνει ότι πέρα από τις γενικόλογες επεξεργασίες των μέτρων που καλούνται οι εκπαιδευτικοί πρώτοι να υλοποιήσουν.

2. Το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα περιλαμβάνει προτάσεις τόσο για την Πρωτοβάθμια-Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση όσο και για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Όσον αφορά τις βασικές βαθμίδες της εκπαίδευσης, στις οποίες και θα αναφερθώ, γίνονται προτάσεις και για τις 4 βαθμίδες (Νηπιαγωγείο, Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο).

3. Οι προτάσεις οι σχετικές με το Νηπιαγωγείο-Δημοτικό κινούνται στο επίπεδο των γενικόλογων προθέσεων. Τα μέτρα βέβαια που εξαγγέλλονται βρίσκονται στη σωστή κατεύθυνση. Δίνεται υπόσχεση ότι θ' ανανεωθούν στο Δημοτικό τ' αναλυτικά προγράμματα που θα εφαρμοστούν το 1998-1999. Το καινούριο στην ουσία που προτείνεται είναι η εισαγωγή του ολοήμερου Νηπιαγωγείου και Δημοτικού. Στο επίπεδο των προθέσεων δεν διαφωνεί κανένας. Όμως δεν λέγεται τίποτα για το πώς μια τέτοια εξαγγελία θα γίνει πράξη. Η διακήρυξη ότι «η υλοποίηση του θεσμού του ολοήμερου σχολείου θα συντελεστεί με τη βοήθεια των συλλόγων των γονέων, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των εκπαιδευτικών», είναι τόσο αόριστη που δεν πείθει εύκολα για την πραγμάτωση του μέτρου.

4. Το κείμενο της μιας σελίδας που αναφέρεται στο Γυμνάσιο μπορεί να χωριστεί σε δύο ενότητες. Στην πρώτη τονίζεται «η ανάγκη ανανέωσης του αναλυτικού προγράμματος-σχολικών βιβλίων». Η διαπίστωση βέβαια αποτελεί κοινό τόπο. Στη δεύτερη ενότητα δίνεται η υπόσχεση ότι από το 1998-1999 θ' ανανεωθεί το περιεχόμενο σπουδών στο Γυμνάσιο. Δεν χρειάζονται βέβαια ειδικές γνώσεις, για ν' αντιληφθεί κανείς ότι κι εδώ το Υπουργείο κινείται στο επίπεδο των προθέσεων. Μακάρι να εργαστούν με τόσο εντατικό ρυθμό οι επιτροπές, που σημειωτέον δεν έχουν οριστεί ακόμη, ώστε πραγματικά να υλοποιηθούν σύντομα οι εξαγγελίες. Ελπιδοφόρο μήνυμα ίσως είναι ότι δύο βιβλία που εκδόθηκαν πρόσφατα, η Γεωγραφία της Α' Γυμνασίου και η Χημεία της Β' Γυμνασίου, φαίνεται πως είναι γραμμένα με σύγχρονο πνεύμα.

5. Οι προτάσεις που αφορούν το Λύκειο είναι πιο επεξεργασμένες. Επιχειρούνται δύο καινοτομίες: